DOI https://doi.org/10.36059/978-966-397-317-3-126

INFORMATION TECHNOLOGIES IN MUSICAL CREATIVITY: MUSICOLOGICAL ASPECT

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В МУЗИЧНІЙ ТВОРЧОСТІ: МУЗИКОЗНАВЧИЙ АСПЕКТ

Yuferova H. V.
Doctor of Philosophy,
Associate Professor at the Department
of Humanities and Music
Innovative Disciplines
R. Glier Kyiv Municipal
Academy of Music
Kyiv, Ukraine

Юферова Г. В.
доктор філософії,
доцент кафедри гуманітарних
та музично-інноваційних дисциплін
Київська муніципальна академія
музики імені Р. М. Глієра
м. Київ, Україна

На глобальному рівні процес інформатизації музичного мистецтва відбувався впродовж другої половини XX сторіччя. В історичному вимірі він розгорнувся настільки миттєво, що це викликало справжній шок і несприйняття однією частиною спільноти музикантів, але водночас викликало неабияку зацікавленість і стало своєрідним тригером для іншої.

Задля позитивних зрушень в бік усвідомлення переваг володіння інформаційними технологіями у професійній площині, знадобилися десятиріччя кропіткої роботи зокрема викладачів мистецьких закладів освіти з поступового їх впровадження в практичну діяльність. Майже одночасно розпочалися й дослідницькі пошуки науковців у осягненні новітніх процесів, що відбувалися. Українське музикознавство досить швидко відреагувало на цей виклик і вже з середини 1980-тих років розпочалася робота з дослідження питань щодо інформатизації музичного мистецтва і пошуків шляхів її реалізації через підготовку професійних кадрів. Так, викладач Київської державної консерваторії[2] Л. Дис запропонував упровадити в навчальний процес музикознавців і композиторів розроблені ним дисципліни «Основи використання обчислювальної техніки в музичній освіті» та «Основи музичної інформатики». Ці дисципліни були спрямовані на вивчення студентами засобів електронно-обчислювальної техніки, інформаційних технологій і способів їх практичного використання в музичній освіті, виконавській, композиторській та музикознавчій діяльності. Стратегію розвитку

[2] Нині – Національна музична академія України імені П.І.Чайковського (НМАУ імені П.І. Чайковського)

музичної інформатики – цей термін вперше запропоновано саме Л. Дисом – він убачав у реалізації шляху від алгоритмічного представлення загальної проблематики музичного мислення з поступовою її деталізацією та проекцією на конкретні види музичної діяльності. Така стратегія розвитку впроваджувалась у життя наступними роками через численні наукові статті професора І. Пясковського (1946–2012), серед них – «Музика і кібернетика: все ще актуальне зіставлення понять» [3], «До проблеми комп'ютерного моделювання процесу композиторської творчості»[4] та у його авторській навчальній дисципліні «Комп'ютерний аналіз музичного тексту». Значення науково-педагогічної діяльності І. Пясковського складно переоцінити, оскільки вона вплинула на формування світогляду його студентів – музикознавців і композиторів [5], які починали свій професійний шлях на початку 2000-х років, зокрема в КДВМУ ім. Р.М. Глієра[6] як викладачі музично-інноваційних дисциплін.

Впровадження в найстаршому мистецькому навчальному закладі України[7] експериментальних інноваційних дисциплін для студентів всіх спеціалізацій у той час виглядало занадто радикальним кроком, але він став тією необхідністю, на якій сьогодні базуються фахові компетентності нового покоління музикантів. Двадцятиріччя, яке у 2022–2023 навчальному році відзначив навчальний підрозділ «Музичні комп'ютерні технології» коледжу КМАМ ім. Р.М. Глієра, стало часом результативної роботи викладачів за освітнім, методичним, творчим і науковим напрямами [3]. Дисципліни музично-інноваційного циклу поступово охопили всі наявні в академії освітні кваліфікації (від фахових молодших бакалаврів до магістрів музичного мистецтва). Використання комп'ютерного устаткування та спеціалізованого музичного програмного забезпечення вийшло за межі класу музично-інноваційних дисциплін, який від початку став майданчиком наукових досліджень історії, теорії й практики сфери музичних комп'ютерних технологій.

---

[3] Пясковський І.Б. Музика і кібернетика: все ще актуальне зіставлення понять. Часопис Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського. Київ, 2009. № 3 (4). С. 90–103.

[4] Пясковський І.Б. До проблеми комп'ютерного моделювання процесу композиторської творчості. *Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського*. Музичний твір: проблеми розуміння : зб. ст. Вип. 20. С. 33–44.

[5] серед інших – О. Войтенко, А. Рощенко, Т. Тучинська, А. Юферова.

[6] Київське державне вище музичне училище ім. Р.М. Глієра, нині – Київська муніципальна академія музики ім. Р.М. Глієра (КМАМ ім. Р.М. Глієра).

[7] У 2023 році колектив КМАМ ім. Р.М. Глієра відзначає 155 років від заснування.

Результати низки проведених за участю студентів і викладачів КМАМ ім. Р.М. Глієра науково-творчих проектів та експериментів, а також досвід, отриманий викладачами музично-інноваційних дисциплін під час міжнародних стажувань, були осмислені в наукових працях. Серед найважливіших досягнень – розробка теоретичних засад для поглибленого дослідження новітньої сфери музичного мистецтва. Варто звернути увагу на те, що в науковому дослідженні Г. Юферової «Музичні комп'ютерні технології в комунікаційних процесах у сучасній українській музиці» [1], серед іншого, приділено увагу методологічним аспектам вивчення інновацій в музиці. Вперше музичні комп'ютерні технології визначено як системне явище[8], яке не тільки забезпечує результати впровадження і використання інноваційних методів, а й сприяє активізації та інтенсифікації процесів взаємодії в музичному мистецтві на різних комунікаційних рівнях. У ході дослідження визначено напрями системи музичних комп'ютерних технологій, серед яких – мультимедійні, нотографічні технології, а також технології програмування звуку; цифрові звукові технології (аудіотехнології) і технологія віртуальної студії (VST). Висловлено ідею щодо необхідності умовного поділення комп'ютерного програмного забезпечення, необхідного для творчої діяльності музиканта, на окремі класи. Так, до універсальних програмних засобів віднесено операційні системи, програми роботи з електронною поштою, веб-браузери, текстові, графічні редактори, програми верстки тощо.

Мультимедіа-редактори, мультимедіа-плеєри, програми-конвертори та кодеки, програми для навчання, тренажери, додатки для запису CD/DVD-дисків складають клас мультимедійних програмних засобів.

До класу спеціалізоваих музичних програмних комплексів увійшли нотні редактори, графічні середовища та мови програмування для роботи з аудіо– та відеофайлами, звукові редактори, програми для аналізу та графічного представлення звуку, цифрові звукові робочі станції та секвенсори, VST-інструменти, VST-ефекти.

Одним із важливих результатів наукового дослідження стало доведення глобального впливу музичних комп'ютерних технологій на оновлення процесів музичної комунікації. У висновках зазначено, що зміни парадигм творчої практики музикантів пов'язані з розширенням професійних компетенцій музикантів, як і з оновленням наявних та утворенням нових комунікаційних взаємодій і, найголовніше, розробкою нових методів прийняття творчих рішень.

[8] «Запропоновано таке визначення: музичні комп'ютерні технології – це система знань і комунікативних практик, що пов'язана з використанням сучасних ПЕОМ як одного з інструментів музичної творчості і комунікації» [1, с. 192].

Авторкою закріплюється назва «музичні комп'ютерні технології» як найбільш відповідна для окреслення сучасної інноваційної ланки музичного мистецтва, де інформаційні технології завдяки комп'ютеру – новому інструменту творчості та комунікації – спонукали до утворення нових комунікаційних шляхів у композиторській та виконавській практиці, музикознавчій і музично-педагогічній діяльності.

Оскільки українськими музикознавцями створено методологічне підґрунтя для вивчення системи музичних комп'ютерних технологій, викладачі музично-інноваційних дисциплін КМАМ ім. Р.М. Глієра вже використовують напрацювання науковців в процесі фахової підготовки студентської молоді з таких дисциплін, як «Основи музичної інформатики», «Комп'ютерні технології в музичному мистецтві», «Основи комп'ютерного аранжування», «Аранжувальні станції-синтезатори» та інші. Такий підхід має підживлювати творчу практику музикантів і посилювати наукові розвідки з цього напряму.

Література:

1. Юферова Г.В. Музичні комп'ютерні технології в комунікаційних процесах у сучасній українській музиці : дис… канд. мистецтвознавства : 17.00.03 / НМАУ ім. П.І. Чайковського. Київ – СумДПУ ім. А.С. Макаренка, Суми, 2021. 255 с.

2. Юферова Г.В. Музично-інноваційні дисципліни у формуванні професійного світогляду молодих музикантів в Україні. Scientific and pedagogical internship «Topical issues of innovative and digital technologies in the educational process in the field of culture and art» : Internship processings, Ocrober 24 – Desember 4, 2022. Wloclawek, Republic of Poland, 2022. P. 21–26.